

JOZEF: AANDACHTIG AANWEZIG

Binnenkort is het Kerstmis en wordt zoals elk jaar wordt in onze kerk de kerststal opgebouwd. De drie belangrijkste figuren in deze stal zijn natuurlijk het Jezuskind, Maria zijn moeder en Jozef zijn niet-biologische vader. Hoe wordt de geboorte van Jezus aangekondigd? Alleen in de evangeliën van Matteus en Lucas wordt iets verteld over de herkomst van Jezus. Omdat in dit kerkelijk A-jaar het evangelie van Matteus centraal staat beperken we ons tot dit boek.

Over de afkomst van Jezus zegt Matteus dat toen Maria al was uitgehuwelijkt aan Jozef, maar nog niet bij hem woonde, zwanger was

door de heilige Geest. Jozef wilde haar niet in opspraak brengen en dacht heimelijk van haar te scheiden. Maar in een droom zegt een engel tegen Jozef dat niet te doen en Maria als vrouw bij zich te nemen, 'want het kind dat ze draagt is verwekt door de heilige Geest'. Toen Jozef wakker werd 'nam hij haar bij zich als zijn vrouw, maar hij had geen gemeenschap met haar voordat ze haar zoon geboord had. En hij gaf hem de naam Jezus'. Door Maria in zijn huis op te nemen en het kind zijn naam te geven neemt Jozef het vaderschap op zich en erkent hij Maria's kind ook als zijn kind. Als Jezus geboren is komen drie wijzen of magiërs uit het Oosten naar Bethlehem om het kind te eren. Als ze het huis gevonden hebben, gaan ze naar binnen en vinden het kind met Maria, zijn moeder, bieden geschenken aan en aanbidden het kind. Het vreemde is dat over Jozef niets wordt gezegd. Was hij misschien boodschappen aan het doen?

De tweede keer dat Jozef ter sprake komt is als een engel hem in een droom komt waarschuwen voor Herodes en hem aanraadt te vluchten naar Egypte. De derde keer dat Jozef genoemd wordt is als Herodes gestorven is en een engel in twee dromen aanraadt om terug te keren naar Israël, en te gaan wonen in de stad Nazaret. Zo geeft God via een engel in vier dromen aan Jozef zijn boodschappen door.

Bij Matteus géén verhalen over een aankondiging van de geboorte van Jezus door de engel Gabriël, geen herders in het veld met een engel die een blijde boodschap verkondigt en geen groot leger van engelen die zingen: 'Eer aan God in de hoge'.

De naam Jozef komt bij Matteus alleen rond de geboorte van Jezus aan de orde (hoofdstuk 1 en 2) en wel heel erg summier. Later in hoofdstuk 13 is er een indirecte verwijzing naar Jozef als Jezus in zijn geboortestad in de synagoge onderricht geeft en de bewoners zich afvragen: 'Hoe komt hij aan die wijsheid en hoe kan hij wonderen doen? Hij is toch de zoon van de timmerman?' Misschien mag uit deze woorden worden afgeleid dat Jozef nog leefde tijdens het openbare optreden van Jezus.

Over Jozef weten we dus heel weinig: hij was rechtschapen, vroom, de echtgenoot van Maria, de (juridische) vader van Jezus, toegewijd aan zijn gezin en hij was timmerman. Als Jezus over zijn vader sprak dan sprak hij niet over zijn pleegvader maar over zijn Vader in de hemel.

Tocht neemt hij in ons geloof een grote plaats in als pleegvader van Jezus. Hoe voerde hij deze taak uit? Volgens paus Franciscus (2013) als volgt: 'Met aandacht, niet opvallend, maar steeds tegenwoordig en in absolute toewijding, ook dan wanneer hij niet alles begrijpt'. Om deze reden is in de Andreaskerk een zijaltaar aan hem gewijd aan de kant waar de mannen meestal plaatsnamen. Feestdag 19 maart (Jozef werkmán).

(Foto: Detail uit het Jozefaltaar Andreaskerk)

SV

In: Rondom Johannes, jgr.5, nr. 7, 2019